

KETRIN
KUKSON

Devojka

Prevela
Vesna Stojković

■ Laguna ■

Naslov originala

Catherine Cookson

THE GIRL

Copyright © The Catherine Cookson Charitable Trust 1977

Translation copyright © 2018 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Devojka

PRVI DEO

Devojka 1850.

Jedan

Došla mu je, sa brda u ranu zoru,
sitna, mršava, maglom obavijena;
natopljene kose,
i s očima poput ahata,
rastavivši usne da prelomi reči zaleđene joj u glavi.
Došunjala mu se do nogu,
I uhvativši ga za ruku izustila:
„Pomozite mi, gospodine, dok nije umrla.“

Bila su im potrebna dva dana da pređu trideset sedam kilometara kako bi stigle od Njukasla do Heksama, držeći se uglavnom travnatih rubova ili polja uz ivicu puta, da ih ne obore kočije ili teretna kola ili, što je bilo verovatnije, putnici na konjima, koji bi vam prišli naglo i bez upozorenja. Što se Hane tiče, ona bi brzo, okretno poput srne odjurila s puta, ali ne i njena majka koja je vukla noge još pre nego što su napustile Njukasl.

Ustale su tog jutra sa smrdljive slame u ambaru u polju pre izlaska sunca, drhteći prvih šest kilometara puta. Posuda

ključale vode koju su izmolile od nekog seljaka i u koju je, po majčinom nalogu, Hana stavila šaku ovsenog brašna, pomogla im je da se raskrave. Ali sada im je, pošto su u tri popodne stigle do Heksama, bilo vruće, znojile su se, gladne i žedne.

Hana Bojl se prilično navikla na velike gradove. Rođena je usred krcate, užurbane gužve priobalja Njukasla, i svaki put kad bi njena majka imala posetioce i isterala je napolje da se igra, otišla bi sama u grad i gledala velike zgrade, od kojih su neke bile toliko velike i veličanstvene da su u njenoj mašti nadmašile priče koje su joj ispričali razni majčini prijatelji mornari, koji su videli čudesna mesta preko mora.

Ali ovaj grad je bio drugačiji. Iako umorna, radoznalo se osvrkala oko sebe, jer joj se sviđalo ono što je videla. U njenoj glavi, tržnica je bila ugodno mestašće, prodavnice su bile krasne, a ulice uredne.

Ali majčin glas prekinuo ju je u posmatranju. „Evo, uzmi ovo“, rekla je i, pruživši joj dva penija, dodala: „Idi... idi tamo preko do pekare i... vidi šta možeš dobiti za ovo.“

„Da, majko... Ti ćeš biti dobro?“

„Aha, biće mi dobro. Hajde, idi.“

Dok je dete pretrčavalo trg, Nensi Bojl se naslonila na zid koji je podupirao neki zasvođeni prolaz, tiho promrmļjavši nešto što bi nekom neupućenom moglo zvučati kao molitva: „Gospode“, rekla je, „pomoz mi da izdržim.“

Kad se iznenada zakašljala, izvadila je iz džepa krp u pokrila njom usta; zatim je brzo pljunula u nju, stisla je u šaci, vratila u džep i ponovo se naslonila na zid, sve vreme bolno hripćući.

Dok je gledala svoju osmogodišnju ćerku kako ide ka njoj probijajući se između kočija, nekog gospodina na konju i teretnih kola, trudila se da zadrži dah, a kad je dete stiglo do nje, za trenutak se zagledala u devojčicu, a onda uspela

da kaže: „Sad ćeš... sad ćeš dobiti čušku. Jesam li ti rekla da se ne provlačiš između kola?“

„Dobro sam, mama.“

„Doći će dan kad nećeš biti dobro, kad... kad će te nešto prepoloviti. Šta si dobila?“

„Tražila sam bajati hleb i gle“, otvorila je torbu, „evo nekoliko hlepčića, šest ili više, dva posuta šećerom i veliki kolač. Baš je bila fina ona teta. Hoćemo li ih ovde pojesti?“

„Ne, ne... Ma, dobro, uzmi jedan, a onda daj da nađemo neko pojilo za konje da se napijemo.“

Dok su odlazile sa trga, Hana je, sa poslednjim zalogajem hlepčića u ustima, pitala: „Koliko još do tog mesta, mama?“

„Nekoliko kilometara, po onome što je žena u kolibi rekla.“

„Koliko?“

„Otkud ja znam? Što, dođavola, stalno postavljaš takva pitanja? Joj, izvini. Izvini.“ Žena je odmahivala glavom umazanog lica, a dete je brzo dodalo: „U redu je. U redu je, mamiće.“ A onda je, kao da prvim pitanjem nije odbila majku, pitala: „Hoće li... hoće li taj čovek biti fin, mama?“

„Bolje bi mu bilo“, jedva čujno je odgovorila žena.

Išle su niz ulicu sa otmenim prodavnicama sa obe strane, a kad su stigle pred gostionicu gde su dva taljigaša istovarivala burad u podrum, žena je stala i pitala jednog od njih: „Možete li mi reći koliko je odavde do Elmholma?“

Čovek se uspravio, odmerio i nju i dete pored nje od glave do pete, pa odgovorio: „Elmholm? Nešto posle Alendejla.“

„A koliko je to?“

„O, rekao bih oko četrnaest kilometara. Ali Elmholm je nešto dalje, još par kilometara. Ali možete skratiti put ako presećete preko brda.“

„Gde je to?“

„E sad, idite niz onaj put oko šest i po kilometara, dok ne dođete do seoceta pored reke. Sledite reku duž zaravni dok ne vidite brda, onda imate strm uspon, ali preko brda ćete stići brže do Elmholma nego da idete kroz Alendejl. Ima mnogo staza kojima možete ići, a kad stignete gore, videćete seoca ispod. Ne možete omašiti Elmholm, povelik je.“

„Hvala.“ Klimnula je čoveku glavom, a ovaj joj je otpozdravio, a onda ih gledao kako se udaljavaju, dok su se i majčina i ćerkina suknja vukle po prašini kaldrme. Gledao ih je dok nisu došle do kraja ulice, a kad mu je njegov drugar doviknuo: „Ehej ti, tamo“, okrenuo se ka njemu i odgovorio: „Pitala me kako da stigne do Elmholma. Ne bih se opkladio da će stići tamo. Ne, bogme, ne bih...“

Koliko im je bilo potrebno da prepešače tih šest i po kilometara i koliko su dugo pešačile pored reke, nisu znale, ali ponovo su predahnule kad ih je sustigao neki govedar. „Elmholm?“, pitao je. „E sad, na pravom ste putu, ali vreme je da ostavite reku i krenete u brda. Idite ovčijom stazom“, pokazao je rukom, „i počnite da se penjete.“

Bilo je skoro pet sati kad su stigle do vrha poslednjeg brda, jer su morale često da se odmaraju i ponovo su sedale, a dete je zabrinuto stajalo pred majkom koja je pokazivala na dolinu. „Mama, da otrčim i vidim možemo li negde da se sklonimo i da se vratim se po tebe?“

„Ostani... ostani tu gde si, pusti me samo jedan minut. Rekao je da je odmah iza onih brda. Posle ovog velikog.“

„Ali mrtva si umorna, mama.“

„Ne brini“, rekla je žena neobično nežnim glasom, pruživši ruku i uhvativši ćerku za mišicu. „Bilo mi je i gore pa

sam preživela. Kažu da samo dobri umiru mladi“, pokušala je da se osmehne, „što za mene onda ne važi, jel’ da?“

Hana nije uzvratila majci osmehom i, ozbiljnog lica, pružajući obe ruke, rekla je: „Hajde onda, mama, ustaj i... i drž’ se za mene jer ona brda deluju strmo.“

I bila su strma. Nensi Bojl je dopuzala četvoronoške do vrha brda koje je opet delovalo kao poslednje i sad nije ni pokušala da maramicom pokrije usta iz kojih je curila krv.

Kad se uspravila, Hana je obrisala majčino lice nekakvom dronjavom podsuknjom, koju je izvadila iz svežnja koji je nosila i rekla: „Miruj, mama, samo što nismo stigle. Vidim kuće, a biće lakše niz brdo... Kako se zove čovek, mama?“

Nensi Bojl nije odgovorila, ali se s mukom uspravila u sedeći položaj, a onda se polako okrenula na bok dok se leđima nije naslonila na podnožje stene.

„Neću neko vreme moći dalje“, rekla je, „moraćemo da stanemo dok povratim dah.“

„Dobro, majko. Evo, pojed i ovaj hlepčić posut šećerom. Prijaće ti šećer.“

Žena je uzela ponuđeni hlepčić, odlomila komad, stavila ga u usta i polako žvakala pojevši to i pola kolača. Hana, koja je halapljivo pojela dva suva hlepčića, vedro je rekla: „Sad pošto si nešto stavila u stomak, biće ti bolje, mama.“

„Dabome... dabome, biće mi uskoro bolje, ali moram malo sesti.“

I neko vreme su sedele. Ali odužilo se, a Hana je sve vreme sedela i gledala u majku. Nije je previše brinulo to što je pljuvala krv, njena majka već je neko vreme pljuvala krv. Ali uznemirilo ju je to što je bila sve bleđa i što kao da su joj oči upale.

Zadrhtala je i pogledala u nebo. Spuštao se sumrak i, mada još ne, ali za otprilike jedan sat biće mrak. Moraće da

siđu do onih kuća jer nije videla nikakav zaklon. Bile su u divljini, gde god da pogleda pustoš i divljina. Čudna divljina, govorila je sebi. Nebo je bilo tako visoko, ne kao u Njukaslu, tik iznad krovova. I bilo je previše prostora, na sve strane se pružao prostor. To joj se nije sviđalo, želela je da bude okružena, zaklonjena zidovima.

Klekla je pored majke i prošaptala: „Možeš li, mama?“

„Šta?“, pitala je žena, kao da se trгла iz dubokog sna, žmirnula, pogledala oko sebe i odgovorila: „O, dabome. O, dabome.“

Bile su tek na pola puta niz prvo brdo kad su morale da se spuste na ruke i kolena i da se neko vreme spuštaju postrance, a kad su stigle do nekakvog grebena načičkanog velikim kamenjem i bez vegetacije, žena se ponovo naslonila na jednu stenu i posle duže pauze isprekidano prodahala: „Koliko... ti... se... još... čini da ima?“

Hana je pogledala levo-desno, osmotrivši. Sve sama brda. Ništa sem brda. Ona odmah pred njom koja su se spuštala u dolinu izgledala su siva poput škrljca, druga su bila tamno zelena, a ona levo i desno od nje pružala su se u tu večnu daljinu gde su se konačno sastavljala s nebom.

Ispunila ju je nekakva panika, kao u košmaru. Osećala je da je sama i da sa ovog mesta ne može pobeći.

Okrenula se i pogledala majku, a onda sela pored nje i uhvatila je za ruku, stegla je i prislonila na grudi.

„Šta je? Šta nije u redu?“ Nensi Bojl se trгла iz učmalosti. „Šta si videla?... Šta si videla tamo dole?“

„Ništa, mama, ništa.“

„Kako to misliš, ništa?“

„Pa, selo je sigurno dole, videla sam ga sa vrha, ali ima još da se silazi.“

„Pa... put se neće skratiti... ako... ako ostanemo ovde. Daj mi ruku da ustanem.“

Hana je pomogla majci da stane na noge, pa su nastavile da bauljaju i klizaju se niz strmi obronak brda.

Posle, kako im se činilo, beskonačno mnogo vremena, konačno su stigle do poslednje padine. Ali uz njenu ivicu rasla je šuma, a na zamirućem svetlu senke u njoj delovale su tamno kao noć i ovog puta je Hana stala i pitala: „Moramo li onuda, mama?“

„Pa... ili to, ili da idemo okolo, a ne vidim kako bismo, jerbo... jerbo sam ja mrtva umorna.“

Majka je pružila ruku ka detetu i rekla: „Hajde, odozgo nije delovala toliko prostrano, brzo ćemo je proći.“

Ali, kad su se našle u šumi, bez ikakve staze koju bi sledile, žena je besciljno pošla između drveća, čije su isprepletene grane, iako gole, zaklanjale poslednje tračke zamirućeg dnevnog svetla i nije znala da, umesto da preseče šumski pojas, ide duž njega.

„O, bože!“

„Šta je bilo, mama?“ Hana je čvrsto stiskala majku za mišicu.

„Niš' niš.“

Sada su bauljale od drveta do drveta i Hana je prošaputala: „Jesmo li se izgubile, mama?“

Pošto majka nije odgovorila, zadrhtala je i pribila se uz nju, a onda pogledala oko sebe i zinula od čuda, ushićeno uzviknuvši: „Neko mesto, mama, pogledaj!“

Pustila je majčinu mišicu i odbauljala do šumovite uzvišice koja je, pokazalo se, bila nekakav grubi trostrani zaklon, čija je svrha izgleda bila da džakovi i alat ostanu suvi po najgorem vremenu.

„Gle, mama, možemo ovde ostati do jutra. Ima džakova i svega... I gle, pipni, suvi su.“

„Bože, blagi! Bože, blagi!“ Nensi Bojl je odmahujući glavom odbauljala u zaklon, a onda se gotovo presamitila kad ju je uhvatio napad kašlja.

„Lezi, mama, naređaću ova tri džaka jedan na drugi pa ti neće biti toliko teško za kukove.“

„Ne... zemlja je suva... lezi ovde pored mene i pokrićemo se njima. Je l' ostalo nešto hleba?“

„Jeste, dva hlepčića, mamice.“

„E pa, bolje da ih pojedemo, ali hajde prvo da legnemo. A onda... onda da polako jedemo i duže će trajati. Više te zasiti kad jedeš polako.“

Ležale su jedna pored druge, pokrivene džakovima i polako žvakale hlepčiće, ali jedva da su progutale poslednje zalogaje a već su obe zaspale od iscrpljenosti.

Probudila ju je magla. Kao da je kolibicu ispunilo zeleno svetlo. Devojčica se uspravila i nakašljala. Gde je? Šta se dogodilo? Kad su joj zubi zacvokotali a celo telo zadrhtalo, shvatila je da je to obična magla, poput morske izmaglice koja bi došla od reke i ispunila im sobu. Žmirnula je. Svitale je, ponovo je bio dan. Mogle su da se pakupe, nastave dalje i možda nađu nekog seljanina koji će im dati posudu tople vode. Joj što je bila žedna. Više nije bila gladna, samo žedna i bilo joj je hladno, mnogo hladno.

Okrenula se na bok, prodrimala majku i pozvala: „Mama! Mama! Jutro je.“ Triput ju je prodrimala, a onda joj se glas pretvorio u vrisak: „Čuješ li, mama? Mama! Probudi se. Probudi se!“

Kad je majka prostenjala, umalo nije pala preko nje od olakšanja i tiho je rekla: „Mama! Jutro je, možemo da idemo.“

„Ha... na!“

„Da, mama?“

„Ne mogu dalje. Idi i... dovedi... nekoga.“

„Ali... ali, gde, mama? Gde da ga nađem?“

„U onom... onom selu... Idi.“

Kad se Hana uskobeljala na noge, bile su toliko utrnule da umalo nije pala. Nije videla majčino lice zbog izmaglice i proječala je: „Ali... ali neću moći da vidim, mama.“

„Idi.“

Izašla je iz zaklona u šumu, ugrizavši se za usnu i zastala ne znajući kuda da krene. A onda se iznenada izmaglica pred njom razišla i tamo u daljini, jedva deset metara dalje, bila je blaga padina.

Podigla je suknju obema rukama i posrćući potrčala ka svetlu, a kad je izašla iz šume, pred sobom je, odmah preko strme padine, ugledala nekakvu čudnu kuću.

Kad je potrčala ka kući, zaklonio ju je novi nalet magle, ali sada je znala gde je pa je skakutala i trčala kroz vlažnu zavesu i nije stala sve dok pod nogama više nije osećala travu i znala da hoda po popločanoj stazi.

Zaustavila se začuvši topot konjskih kopita i glas nepoznatog čoveka, ali samo na trenutak, a onda je krenula u pravcu iz koga su dopirali zvuci.

Kad je izašla iz izmaglice, na kraju dugačkog popločanog dvorišta, koje se protezalo sa obe strane čudne kuće, ugledala je mladića. Stajao je među grupom konja, privezujući ih jednog za drugog i prestao da radi zinuivši od čuda, isturivši glavu da pogleda majušnu priliku koja mu je prilazila.

Mladić se nije ni pomerio ni progovorio dok mu sitna prilika nije prišla i stavila ruku na mišicu. Zatim je duboko udahnuo, ovlažio pune usne jezikom, žmirnuo i rekao: „Gospode! Ko si ti?“

„Ja sam Hana Bojl. Dođite, dođite da mi pomognete, go-spodine, ili će umreti... moja mama.“

„Tvoja mama?“ Sagnuo se dok mu lice nije bilo u ravni s njenim i tiho pitao: „Gde ti je mama?“

„Tamo u šumi“, pokazala je preko ramena, „u kolibi. Izgubile smo se sinoć, prespavale smo u kolibi.“

„I bolesna je?“

„Veoma.“

Uspravio se, protrljao dlanom neobrijanu bradu, a onda, uzevši konopac koji je još uvek držao u ruci, krenuo ka kamentnom zidu koji je opasivao dvorište i, provukavši konopac kroz alku u zidu, rekao: „Vi, sačekajte tu“, a onda se okrenuo ka već osedlanom galovejskom poniju i rekao mu kao da se obraća čoveku: „Pazi na njih, Garavi, bez ludorija“, i bez daljeg zadržavanja krenuo preko dvorišta, dok je Hana trčala pored njega.

„Odakle ste?“

„Iz Njukasla.“

„Njukasla? To je podaleko. Šta vas je čak ovamo dovelo? Posao?“

„Ne.“

Pogledao ju je. „Šta onda?“

„Ne... ne znam.“

Zastao je i pogledao je, mršteći se. „Ne znaš?“, rekao je i pomerio glavu prvo u jednu, pa u drugu stranu, kao da bi je bolje osmotrio. Nije ličila na budalu.

Već su skoro stigli do šume kad se ponovo oglasio i pitao: „Od čega ti mama boluje?“

„Od tuberkuloze.“ Rekla je to kao što bi neko rekao „od blage prehlade.“

Ukopao se u mestu. Tuberkuloza. To je zarazno. Ma šta sad, on se ničim nije zarazio, čemu briga. Ali šta da radi s

devojkom? Od tuberkuloze se umire. Pogledao je u dete pored sebe i žurno produžio dalje.

Kad je stigao do kolibe i nadvio se nad ženom koja je ležala pod džakovima, njegova malopredašnja predviđanja su se potvrdila. Dabome, umire se. I ako njega pitaš, ova će uskoro odapeti.

„Dobar dan, gospodo“, rekao je glasno, kao da priča nekom gluvom.

„Bolesna sam.“

„Aha, vidim. Možete li da stojite?“

„Aha... aha... Ne... ne znam.“

„Pa, probajte.“ Sagnuo se i podvukao joj ruku pod rame-na, istovremeno okrenuvši glavu u stranu. Nije bio sujeveran i verovao je da ćeš se, ako ti je suđeno, zaraziti, ali istovremeno i da ne treba tražiti nevolju, a jedan od načina bio je da udišeš dah obolelog od tuberkuloze.

„Tako je već bolje... Nema mnogo dole do kuće... Kuda ste krenuli?“

„U selo... Elmholm.“

„Aha. E pa nije vam još mnogo ostalo... Znete nekog tamo?“

Gotovo ju je nosio dok je čekao odgovor, ali kad ga nije dobio, zastao je i rekao: „Pitao sam, znate li nekog tamo?“

„Aha.“

„E pa, ja znam sve u selu i kilometrima ukrug, možda mogu da vam ga dovedem.“

Pošto ponovo nije odgovorila, okrenuo je glavu i zagledao se u nju, a ona je, kao da je postala svesna da je on kritički proučava, rekla nešto zbog čega su mu se obrve spojile iznad dugog nosa. „Želim prvo da mu vidim kuću“, rekla je.

„Pa dobro, kako se zove?“

Usledila je duga pauza, a onda je odgovorila: „Tornton“, i onda dodala: „Valjda.“

Ne odgovorivši ništa, samo je nastavio dalje. Tornton, reče... valjda. Šta li ona ima sa Metjuom Torntonom? Dobro je poznato da je on prostog porekla, ali ne toliko prostog da bude u srodstvu sa ovakvom ženom koju on sad tegli. A šta bi njegova gospođa supruga rekla kad bi joj banuli ovakvi gosti? O, boga mu! Dobiće napad nesvestice i nikad se neće oporaviti. Ih, kad bi samo mogao da bude tamo da to vidi. Tornton, reče... Valjda... Čudno šta sve plima i magla nanesu.

„Tako je, samo još malo dalje, još malo pa smo stigli.“

Dok su prelazili preko dvorišta, dodao je: „Moraćete da spavate na slami, jer nećete moći da se popnete uz merdevine.“

Hana je ušla za majkom i mladićem kroz dvostruka vrata u nešto što je izgledalo i mirisalo kao štala. Dva zida prostrane prostorije zauzimali su boksovi sa konjima, a uz treći su bile naređane bale sena i puni džakovi iznad kojih je na ekserima visila gomila konjske opreme. Na suprotnom kraju prostorije merdevine su gotovo vertikalno vodile do vrata u podu iznad.

Hana je gledala kako čovek spušta njenu majku na slamu posutu po dugačkoj drvenoj platformi, uzdignutoj oko trideset centimetara od neravnog kamenog poda, skida sa pregradnog zida dva mrka ćebeta i prebacuje ih preko nje, a onda se saginje i pita: „Je l' ovako bolje, gospođo?“

Kad je Nensi Bojl blago pomerila glavu, rekao je: „Moram da idem, moram da isporučim nekoliko konja.“ Klimnuo joj je glavom. „Ja sam, znate, trgovac konjima, ali... ne mrdajte odatle dok ne budete opet mogli da stanete na noge. Idem ja gore“, pokazao je glavom na merdevine, „da dovedem starog. To mi je deda, on će vas pogledati. Napraviće vam malo krem sira. Gluv je k'o top, ali još je sav svoj.“ Lupnuo se po čelu. „Skoro mu je devedeset.“ Još jednom je klimnuo glavom, odmakao se od nje i krenuo ka merdevinama.

Hana se popela na platformu, klekla pored majke, široko joj se osmehnula i prošaptala: „Biće ti dobro, mama. Jel' da je baš fin? Hoće... hoće li i onaj drugi čovek biti kao on?“

„Ne.“

„Oh!...“

„Dodavola! Trebalo je već da kreneš. Šta kažeš? Bolesna? Gde?“

Hana je podigla pogled ka dvojici muškaraca koji su silazili niz merdevine, mladić klizeći s prečage na prečagu kao da su mu stopala podmazana, ali stariji čvrsto stajući jednim pa drugim stopalom na prečke i stiskajući stranice merdevina dok se polako spuštao.

A onda je stao i zablenuo se u njih I, gledajući ga, Hana se umalo nasmejala pomislivši: „Liči na mornara, smešnog, starog mornara.“

Starac je bio potpuno ćelav, izuzev dva čuperka sede kose koja su mu štrčala iza ušiju, ali manjak dlaka na glavi više su nego nadomešćivale one na njegovom licu, koje je bilo gotovo celo prekriveno gustim sedim čekinjama. Nekada je bio veoma visok čovek, ali čak i ovako pogrbljen i dalje je delovao dosta visoko.

Kad je stao pored platforme i pogledao prvo u Hanu pa u ženu, delovao je i zvučao zastrašujuće, uzviknuvši oštrim, dubokim glasom: „Samo nam je još to trebalo! Šta ti je, ženo?“

Gledao je u unuka dok mu je ovaj, okrenuvši ga, jasno izgovarao pokazujući rukama, a onda je odgovorio: „Tuberkuloza?“ Trgnuo je glavom i još jednom pogledao u priliku opruženu na slami, a onda izgovorio samo jedan slog: „Ha!“, okrenuo se i izašao iz štale u dvorište. Ali odatle je njegov glas jasno dopro do Hane kad je doviknuo unuku: „Šta ako ga ona udahne?“

Usledio je ne toliko glasan, ali ipak razgovetan odgovor: „Ne brini zbog toga. Nećeš morati da je sahraniš, ima rođake u selu... Torntonove.“

„Šta reče?“

„Rekoh Torntonove.“

„Ona! Njih dve su u srodstvu s Torntonovima! E, da umreš od smeha.“

„Aha, to i ja pomislih, ali tamo je krenula.“

„Torntonovi. Ha!“, rekao je, zakikotavši se.

„Odoh ja onda.“

Hana se trglala i pogledala u mladića koji je stajao pored niske platforme. Nije ga čula kad je ušao.

„Vratiću se tek kasno popodne. Ostanite koliko god želite... dok ona ne bude mogla da stane na noge.“

„Fala.“

„Najedi se krem sira, stari će vam ga spremiti.“

„Fala“, ponovila je.

Zagledao se u nju, osmehnuo se i okrenuo, a ona je gledala za njim dok se nije izgubio kroz dvostruka vrata. A onda je ponovo pogledala u majku.

Lice joj više nije bilo sivo već ružičasto, mora da joj je bilo toplije jer se znojila. Poželela je da je i njoj toplo, još uvek je drhtala i bila je toliko umorna, kao da cele noći nije spavala.

„Evo, pojedi ovo.“

Zapiljila se, a onda žmirnula, pruživši ruke ka činiji ovse-ne kaše koja se pušila. Mora da je zadremala.

„Može li sama da jede?“

„Ja... ja ću joj pomoći.“

„Treba je podupreti. Podigni je na laktove, a ja ću gurnuti pod nju džak.“ Otišao je do zida, skinuo sa njega džak žita i podigao ga na platformu, okrenuo ga na stranu tako da

je pao tik ispod ramena bolesne žene, a onda se razdrao: „Hoćeš čaja?“

„Da, molim.“ Hana mu je klimnula glavom, a on se trenutak zagledao u nju, pa rekao: „Naravski da hoćeš. Samo bi budala odbila čaj... Sumnjam da si ga ikad okusila.“

Okrenuo se, prešao preko sobe, pa kroz otvor na suprotnom kraju, ali pre nego što je prošao kroz njega, dreknuo je: „Dodi po njega kad to pojedeš.“

Hana je naizmenično stavljala kašiku kaše prvo majci, pa sebi u usta – starac je stavio samo jednu kašiku u činiju – ali pre nego što je činija bila dopola ispražnjena, Nensi ju je odgurnula od sebe, rekavši: „Ti je pojedi.“

„Je l' ti bolje, mama?“

„Aha. Aha.“

„Hoćeš da popiješ malo čaja? Starac je rekao da možemo dobiti malo.“

Nensi kao da je malo razmislila o tome, a onda je polako odmahнула glavom i rekla: „Odspavaću malo. Biće mi bolje kad odspavam.“

„Da, mama.“

Hana je gotovo progutala ostatak kaše. Zatim je ustala sa slame i krenula preko štale, pa kroz otvor, ugledavši tamo starca kako sedi pored otvorene peći koja ju je podsetila na onu u zajedničkoj kuhinji u Njukaslu, samo što ova nije bila toliko velika. Iz peći je izbijala velika toplota, ali starac je sedeo tik uz nju. Žvakao je debeli komad hleba i svinjske masti, a kad je otvorio usta, videla je da ima tri donja i jedan gornji zub.

„Oćeš malo čaja?“

„Da, molim.“

„Kako je ona?“

„Spava.“

Okrenuo se od nje dok je pričao i sad se ponovo okrenuo ka njoj i dreknuo: „Pitao sam, kako je?“

„Spava“, polako je izgovorila, a onda, setivši se šta je mlađić uradio, naslonila glavu na šaku i zažmurila, a on je tiho rekao: „Tako je najbolje. San je najbolja stvar na svetu. Koliko ti je godina?“

„Osam.“

„Molim?“

Umela je da broji na prste do deset pa je pokazala, a on je ponovio, „o, osam“, osmehnuvši joj se. Ona mu je uzvratila osmehom i dok je pila čaj koji joj je sipao, nastavio je da žvaće hleb sa mašću.

Kad se okrenuo i pogledao je, osvrtala se po sobi. *Liči na kuhinju*, pomislila je, jer tu je ofucana polica uz zid na kojoj se nalazi mnogo rasparenih komada grnčarije, a u uglu na podu su tiganj i dva lonca kelja. Duž jednog zida stajala je stara klupa s naslonom i jastukom od konjske dlake. Videla je da na nekoliko mesta viri konjska dlaka. A tu su bili i drveni kuhinjski sto i tri stolice s naslonom. Ali posvuda su bili kožni kaiševi, konjsko remenje, ukrasi za am i potkovice, koji su visili na ekserima zakucanim između velikih kamenova od kojih su bili napravljeni zidovi. Nikad nije videla toliko kamenje. Kuće u Njukaslu bile su od cigle, ali na putu ovamo videla je kuće sazidane od kamena, međutim nikad ovako velikog poput kamenja u ovoj kući.

Trgla se kad je viknuo: „Sviđa ti se? Moja utvrđena kuća, moja utvrđena kula?“

Klimnula je glavom.

„Krasna kuća.“

Ponovo je klimnula glavom.

„Odolevala je vetru i vremenu, ženama i ratovima.“ Zabcio je glavu i nasmejao se, a kad ju je ponovo pogledao,

osmehnula mu se i trenutak kasnije lice mu se uozbiljilo, nagnuo se ka njoj i nešto tišim glasom rekao: „Rođen sam tu, odrastao tu, ovde sam doveo tri žene, odgojio dva sina, ali sad ih nema, mrtvi su, prokleti rudnik. I šta mi je ostalo? Ned, samo Ned. Dobar je momak Ned.“ Nagnuo se još bliže njoj. „On je na mene, iver ne pada daleko od klade, radi po svome, sam je svoj gazda, niko ga neće vezati, ne, boga mi! Ja sam bio isti takav. Ali moji su momci bili čudni, povukli su na svoje majke, nimalo vatrenosti nije bilo u njima. I olovo im je došlo glave. Rekao sam im da će biti tako, ali ne, hteli su na brzinu da se obogate. A za koga su radili? Za prokletog matorog Bomonta. Govorio sam im da se drže trgovine konjima. Dok je rudnika, trebaće im mazge i poniji, ali ne, oni su morali da tope rudu. Otrov, eto šta ti je olovo, otrov. Jesi čula? Otrov.“

Zavalio se u stolicu, dohvatio veliki smeđi čajnik sa peći, nasuo sebi šolju crnog čaja koji se pušio, popio veliki gutljaj vrele tečnosti, cokuo i ponovo se nagnuo ka njoj dok ga je ona gledala razrogačenih očiju i rekao: „Moj ti je taja bio najveći trgovac konjima u ovom kraju, prodavao je na tuce ponija rudnicima. Nekada su svu rudu iznosili na konjima, i šta su onda uradili? Izgradili proklete puteve koji vode u i iz rudnika i počeli da koriste teretna kola. Više im nije trebalo toliko ponija, ali ipak dovoljno.“ Pružio je prljavu šaku, potapšao je po kolenu i nasmejavši se rekao: „Džaba ti kola ako nemaš konja da ih vuče, jel' da?“

Odmahnula je glavom, osmehnula se i rekla: „Jeste, jeste“, i htela da doda: „Konji u Njukaslu su triput veći od vaših, s velikim čupavim kopitama, naročito oni što vuku teretna kola s pivom“, ali je brzo zaključila da ne bi mogla da oponaša konje sa čupavim kopitama, pa je nastavila da se osmehuje i gleda ga dok je on nastavio da priča.

„Znaš, kad sam bio mlad mogao sam za dan da obrnem više novca nego što su oba moja sina mogla u rudniku da zarade za jedan mesec. Svaki je odmah dobijao po funtu za mesec, ostalo se čuvalo za plate. Ne veruješ mi? Živa istina. Zvali su to sredstva za život i bogme su od njih loše živeli. Budala je onaj koji uđe u rudnik olova, dušu ti on uzme. Vidi šta se dogodilo prošle godine kad su ušli u štrajk. Osamnaest nedelja nisu radili, a onda? Otpustili ih, njih više od sto, a više od polovine je izgubilo dom, krov nad glavom. I šta će biti s njima? Sledećeg meseca plove za Ameriku. Eto vam vaši rudnici. Na rudnicima zarade samo vlasnici i njihovi otpavnici. A Tornton je jedan od njih... Što idete Torntonovima?“ Kod ovog poslednjeg pitanja spustio je glas tako da je zvučao gotovo normalno.

„Ne znam.“ Odmahnula je glavom dok je odgovarala, pa je razumeo šta kaže i ponovio: „Ne znaš?“

„Ne.“

„Eh!... Eh!“ Kratko se nasmejao. „E pa, dušice, Ned kaže da si s mamom dopešaćila celim putem od Njukasla, a kažeš da ne znaš zašto? Pa, reći ću samo da si ili budalica ili pametnica, a ne ličiš mi na budalu, zato“, klimnuo joj je glavom, „ne otkrivaj šta si naumila, ne krivim te, ne otkrivaj šta si naumila. Ali ako ideš dole“, pokazao je na otvor, „Torntonovima, brzo ćeš saznati šta tražite, kao i celo selo.“